

pensioenfonds medewerkers apotheken

Financieel Crisisplan PMA
(vastgesteld 2 februari 2021)

Financieel Crisisplan PMA (vastgesteld 2 februari 2021)

1. Inleiding

In dit financieel crisisplan legt het bestuur van PMA (Bestuur) het kader en de afspraken vast met betrekking tot de wijze waarop het bestuur handelt als het pensioenfonds in een crisissituatie (financiële crisis) terecht komt.

De in dit financieel crisisplan beschreven maatregelen geven een mogelijke inzet van sturingsmiddelen tijdens een financiële crisis weer. Dit wil niet zeggen dat het bestuur in geval van een financiële crisis dit plan exact zal uitvoeren. In het geval van een financiële crisis zal het bestuur weloverwogen besluiten of en in welke mate uitvoering zal worden gegeven aan de maatregelen, zoals beschreven in dit plan. Het is immers vooraf onmogelijk om alle facetten van een financiële crisissituatie volledig in te schatten.

Dit financieel crisisplan wordt jaarlijks getoetst op actualiteit en indien nodig aangepast.

PMA heeft dit financieel crisisplan opgesteld conform het bepaalde bij en krachtens artikel 145 van de Pensioenwet en artikel 29b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

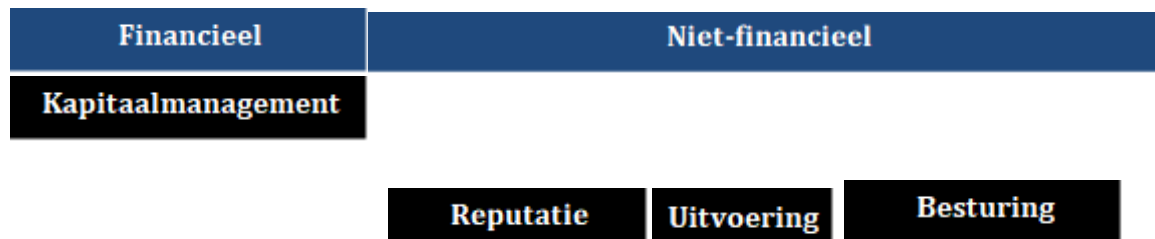
De volgende onderwerpen komen in dit financieel crisisplan aan bod:

- De kaders
- Beschrijving van de risico's, die het fonds in financiële problemen kunnen brengen
- De definitie van een financiële crisis
- De beschikbare maatregelen, inzetbaarheid en effectiviteit
- Evenwichtige belangenafweging
- Communicatie vooraf en tijdens een crisis
- Besluitvormingsproces tijdens een crisis

2. Kaders

2.1. Algemeen

PMA hanteert het Risk Appetite Value Chain © (RAVC)-model bij het risicomanagement. Binnen dit model worden de volgende domeinen onderscheiden:

Dit financieel crisisplan betreft het domein kapitaalmanagement. Onder dit domein vallen de componenten:

- Solvabiliteit: de mate waarin PMA aan haar verplichtingen kan voldoen;
- Rentabiliteit: het verband tussen het financiële resultaat en het geïnvesteerde vermogen (waaronder de z-score);
- Kosten: de kosten die PMA maakt;
- Liquiditeit: in hoeverre PMA in staat is om aan haar direct (op korte termijn) opeisbare verplichtingen (bijvoorbeeld uitkeringen) te kunnen voldoen.

2.2. Doelstelling, missie, visie en strategie PMA op het gebied van kapitaalmanagement

Op het gebied van kapitaalmanagement zijn de volgende onderdelen van de doelstelling, missie, visie en strategie van PMA relevant:

- De kerntaken van PMA zijn het verstrekken van pensioenuitkeringen, het beleggen van de pensioengelden en het verrichten van werkzaamheden die daar rechtstreeks verband mee houden.
- PMA stelt zich ten doel dat de uitvoering van de pensioenregelingen en het beheer van het belegd pensioenvermogen op een adequate en gecontroleerde manier plaatsvinden.
- Vanuit kennis en betrokkenheid van de branche biedt dit bedrijfstakpensioenfonds een goede pensioenregeling tegen redelijke kosten.

- Met inachtneming van criteria die aan maatschappelijk verantwoord beleggen worden gesteld, streeft PMA naar het behalen van een zo hoog mogelijk financieel rendement, zodanig dat de toeslagambitie mogelijk wordt gemaakt (de toeslagverlening uit de opbrengsten gefinancierd kan worden). De toeslagambitie heeft prioriteit, maar wel onder de randvoorwaarde dat de kans en mate van korten aanvaardbare proporties kent.

2.3. Risicohouding op het gebied van kapitaalmanagement

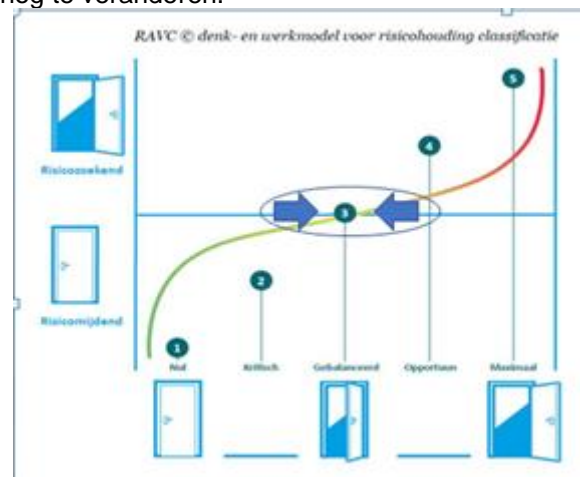
De risicohouding van PMA op het gebied van kapitaalmanagement is door het bestuur van PMA vastgesteld na overleg met cao-partijen en het verantwoordingsorgaan. Hierbij zijn de volgende punten geadresseerd:

- PMA kent een homogene groep deelnemers, met een stabiele loonontwikkeling.
- Het PMA-inkomen is steeds meer essentieel voor het gezinsinkomen.
- Bij uitoefening van het beroep is de apothekersassistente risicomijdend.
- De AOW is relatief laag. Er moet sprake zijn van een voldoende aanvulling op de AOW, zodat er een basisinkomen ontstaat. Hierbij dient gestreefd te worden naar (zoveel mogelijk) behoud van de koopkracht, waarbij tijdelijk niet indexeren of een kleine korting aanvaardbaar zijn.
- Er moet balans zijn tussen actieven en gepensioneerden. Enerzijds is PMA een jong fonds en heeft dus een lange opbouwperiode. Anderzijds hebben mensen die met pensioen zijn weinig mogelijkheden om hun financiële situatie nog te veranderen.

Op het gebied van kapitaalmanagement is de risicohouding van PMA gebalanceerd. Het lopen van risico binnen de pensioenregeling is nodig voor de financierbaarheid. Er moet sprake zijn van een redelijk goed pensioen, tegen een nog te betalen / redelijke premie.

Bij de risico-afwegingen weegt PMA de ambitie voor 55% en het risico voor 45%.

Voor solvabiliteit is de ondergrens van 95% maatgevend, voor rentabiliteit (rekening houdend met inflatie) dient het gemiddeld rendement 3,6% te zijn en wordt een z-score <0 als kritisch ervaren. Kosten worden gemonitord waarbij een stijging van 25% direct verantwoording afleggen betekent..

Voor het liquiditeitsrisico uit hoofde van rente- en valutaderivaten dient een dagelijks opvraagbare minimale cashbuffer aanwezig te zijn. Deze minimale cashbuffer moet de bijstorting op de geclearde en bilaterale renteswaps op kunnen vangen bij een rentestijging van 0,35% en een valutaschok van 5%.

Het bestuur van PMA toets jaarlijks of de te verwachten resultaten van PMA en het risico nog altijd vallen binnen de met cao-partijen afgesproken kaders. Deze kaders zijn:

- Het pensioenresultaat, dat volgt uit de haalbaarheidstoets, dient in het mediaan scenario ten minste 90% te zijn en dient in de 5% slechtste scenario's niet meer dan 45% af te wijken van het pensioenresultaat in het mediaan scenario.
- Een bandbreedte van 5% is vastgesteld voor het vereist eigen vermogen.

2.4. Risicobereidheid

Op het gebied van kapitaalmanagement kent PMA de volgende risicobereidheidsprincipes:

- Om toeslagen te kunnen financieren zijn partijen bereid risico te lopen. De prioriteit ligt, conform de doelstellingen van het pensioenfonds, in principe meer bij de toeslagambitie dan bij het voorkomen van kortingen.
- Het ambitieniveau van toeslagverlening is vertaald in de mate waarin het pensioen jaarlijks kan worden aangepast ten opzichte van de maatstaf (met ingang van 1 januari 2020 prijsinflatie) Het verwachte niveau van toeslagverlening op lange termijn bedraagt gemiddeld

genomen 65% van de maatstaf per jaar. Dit is de aanpassing van het pensioen inclusief eventueel toegepaste kortingen.

- Het risico van lagere toeslagverlening bij tegenvallende economische omstandigheden wordt door partijen geaccepteerd. Het minimaal toelaatbare niveau van toeslagverlening op lange termijn bij een slechtweersscenario bedraagt gemiddeld genomen 0% van de maatstaf per jaar.
- Het risico van afname van de dekkingsgraad en kleine kortingen worden geaccepteerd.
- Het risico op de korte termijn wordt uitgedrukt in de wettelijk vereiste solvabiliteitsbuffer van 121%
- Hierbij wordt door partijen een bandbreedte toegestaan van +/-2,5%.
- Er wordt gestreefd naar een zo stabiel mogelijke feitelijke pensioenpremie. De pensioenpremie wordt niet gezien als een sturingsmiddel.

Samengevat is de risicohouding: De toeslagambitie heeft prioriteit, maar wel onder de randvoorwaarde dat de kans en mate van korten aanvaardbare proporties kent.

3. Crisissituatie

3.1. Definitie

Met een crisissituatie in het domein kapitaalmanagement wordt een financiële crisis bedoeld. Een financiële crisis kan worden gedefinieerd als de situatie waarbij de strategische doelstelling van het pensioenfonds niet meer waargemaakt kan worden. Als strategische doelstelling is vastgelegd dat PMA overeenkomstig de bepalingen van haar statuten, het uitvoeringsreglement en de pensioenreglementen uitkeringen aan (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en nabestaanden verstrekt ter zake van arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. Het bestuur streeft hierbij naar het behalen van een zo hoog mogelijk financieel rendement, zodanig dat de toeslagambitie mogelijk wordt gemaakt (de toeslagverlening uit de opbrengsten gefinancierd kan worden), met inachtneming van criteria die aan maatschappelijk verantwoord beleggen worden gesteld en onder randvoorwaarde dat de kans en mate van korten aanvaardbare proporties kent.

Naar de mening van het bestuur is er op het gebied van kapitaalmanagement sprake van een crisis:

- In een situatie waarin de dekkingsgraad van het fonds zich bevindt of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor geen herstel meer mogelijk is binnen de gestelde termijnen zonder pensioenaanspraken en -rechten te korten (bijvoorbeeld door het dalen van de aandelenkoersen of de rente)*.
- In een situatie waarin de liquiditeit onvoldoende is om de pensioenuitkeringen te kunnen verrichten, kosten te kunnen betalen of benodigd onderpand te kunnen financieren.
- In een situatie waarin de gemiddelde z-score gemeten over 5 jaar zodanig is dat vrijstelling op grond van onvoldoende beleggingsrendement mogelijk is (p-toets <0).

* *Binnen de huidige wettelijke bepalingen worden er twee situaties onderscheiden waarin pensioenaanspraken en –rechten gekort dienen te worden:*

- Indien op het moment van vaststelling of actualisering van het herstelplan sprake is van een situatie waarin naar verwachting de beleidsdekkingsgraad van PMA niet binnen de looptijd van het herstelplan herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. In dit geval dient gedurende datzelfde boekjaar een korting op de pensioenaanspraken en –rechten te worden doorgevoerd (de benodigde korting mag over maximaal de looptijd van het herstelplan worden gespreid, waarbij alleen de eerste korting onvoorwaardelijk is). In het vervolg van het crisisplan wordt gerefereerd aan de kritieke dekkingsgraad als zijnde de actuele dekkingsgraad waarbij de beleidsdekkingsgraad naar verwachting nog niet binnen de looptijd van het herstelplan herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.*
- Indien sprake is van een beleidsdekkingsgraad die gedurende zes opeenvolgende meetmomenten onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft (en de actuele dekkingsgraad van het fonds is op het 6e meetmoment eveneens lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad). In dit geval dient op het zesde meetmoment een onvoorwaardelijke korting op de pensioenaanspraken en –rechten te worden doorgevoerd zodanig dat de dekkingsgraad weer minimaal gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad (de benodigde*

korting wordt over maximaal de looptijd van het herstelplan gespreid, de gespreide kortingen zijn echter wel allen onvoorwaardelijk)

3.2. Financiële crisis solvabiliteit

In de onderstaande tabel zijn de verschillende financiële situaties opgesomd en voorzien van een classificatie. Hierbij geldt:

- Geen crisissituatie
- Geen crisissituatie, maar langdurige periode in deze situatie vraagt aandacht
- Situatie vraagt aandacht: het bestuur beziet of sturingsmiddelen ingezet kunnen of moeten worden en zo ja, in welke fase
- Crisissituatie: crisisplan treedt in werking

Financiële situatie	Consequenties	Crisis?
a) Beleidsdekkingsgraad hoger dan maximum van vereist eigen vermogen (VEV) en dekkingsgraad waarbij volledige toekomstbestendige toeslagverlening kan plaatsvinden	<ul style="list-style-type: none"> • Geen crisissituatie 	
b) Beleidsdekkingsgraad tussen 110% en het maximum van VEV en dekkingsgraad waarbij volledige toekomstbestendige toeslagverlening kan plaatsvinden	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen herstelplan • Pro rata toeslagverlening mogelijk mits en indien dekkingsgraad erna groter of gelijk aan 110% blijft • Afhankelijk van omstandigheden mogelijk aanpassen strategische beleggingsmix 	
c) Beleidsdekkingsgraad tussen minimaal vereiste dekkingsgraad (MVEV) en 110%	<ul style="list-style-type: none"> • Conform b) • Geen toeslagverlening 	
d) Beleidsdekkingsgraad tussen kritieke dekkingsgraad en MVEV	<ul style="list-style-type: none"> • Conform c) • Indien deze situatie vijf jaar voortduurt en de actuele DG bij de laatste vaststelling ook onder het MVEV ligt: korten opgebouwde pensioenaanspraken en rechten, zodanig dat de actuele dekkingsgraad direct gelijk is aan het MVEV 	
e) Beleidsdekkingsgraad lager dan kritieke dekkingsgraad	<ul style="list-style-type: none"> • Conform d) • Kortten van pensioenaanspraken en -rechten zodanig dat in tien jaar naar verwachting herstel tot VEV mogelijk is 	

In hoofdstuk 4 tot en met 10 wordt ingegaan op de mogelijke maatregelen, het besluitvormingsproces en de communicatie indien een financiële crisis op het gebied van solvabiliteit zich voordoet.

3.3. Financiële crisis rentabiliteit

De actuele dekkingsgraad kan door de rentegevoeligheid van de verplichtingen en de samenstelling van de beleggingen behoorlijke schommelingen laten zien. Het bestuur heeft enkele triggers vastgesteld zodat het bestuur tijdig kan nadenken en besluiten over aanvullende beheersmaatregelen. De beoogde werking is dat een trigger aanzet tot overleg buiten de regulier geplande (maandelijkse) bijeenkomsten en leidt tot advisering door de commissies en de bestuursbureau van PMA. PMA hanteert de volgende triggers:

Financiële situatie	Trigger (daling dekkingsgraad in 1 week groter dan)
---------------------	---

a) Beleidsdekkingsgraad hoger dan maximum van VEV	10%-punt
b) Beleidsdekkingsgraad tussen MVEV en VEV	5%-punt
c) Beleidsdekkingsgraad tussen kritieke dekkingsgraad en MVEV	3%-punt
d) Beleidsdekkingsgraad lager dan kritieke dekkingsgraad	3%-punt

Indien een dergelijke situatie zich voordoet, informeert de Bestuursbureau terstond het bestuur van PMA over de daling van de dekkingsgraad, de oorzaken daarvan en voorziet deze informatie van een advies. Het is dan aan het PMA bestuur om de situatie te beoordelen en nadere stappen uit te zetten.

Het is niet haalbaar om in dit crisisplan concrete maatregelen te noemen die het bestuur zal nemen (waarbij het afzien van additionele maatregelen ook een keuze kan zijn) indien sprake is van bovengenoemde situatie. Of het gewenst is maatregelen te nemen en zo ja, welke, hangt namelijk sterk af van de oorzaak van de daling van de dekkingsgraad (door daling van het vermogen en/of stijging van de marktwaarde van de verplichtingen), de verwachtingen met betrekking tot een eventuele verscherping van deze oorzaken dan wel een herstel van de situatie, de verwachtingen met betrekking tot de termijn waarop dit zou kunnen plaatsvinden, de startdekkingsgraad vanaf welke de daling zich voordoet en eventuele andere feiten en omstandigheden die niet vooraf kunnen worden voorzien.

3.4. Kosten

Het bestuur monitort de kosten van PMA nauwgezet, echter op dit punt kan naar de mening van het bestuur van PMA geen sprake zijn van een crisissituatie.

3.5. Financiële crisis liquiditeit

PMA monitort de liquiditeit van het fonds door middel van een liquiditeitsprognose. Omdat bij PMA een groot deel van de beleggingen liquide is en omdat de premie-inkomsten van PMA groter zijn dan de uitkeringen, zijn in zijn algemeenheid voldoende liquide middelen beschikbaar om de verplichtingen te voldoen.

Voor het liquiditeitsrisico uit hoofde van rente- en valutaderivaten hanteert PMA een prudent beleid. Hierbij houdt PMA een dagelijks opvraagbare minimumbuffer aan die (zoveel mogelijk) moet voorkomen dat er een onderpandtekort ontstaat. Bij het bepalen van de omvang van deze minimumbuffer hanteert PMA een renteschok van 35bp en een valutaschok van 5%.

Indien een dergelijke situatie zich voordoet, informeert de Bestuursbureau terstond het bestuur van PMA over het (dreigende) tekort aan liquiditeit, de oorzaken daarvan en voorziet deze informatie van een advies. Het is dan aan het PMA bestuur om de situatie te beoordelen en nadere stappen uit te zetten.

Het is niet haalbaar om in dit crisisplan concrete maatregelen te noemen die het bestuur zal nemen (waarbij het afzien van additionele maatregelen ook een keuze kan zijn) indien sprake is van bovengenoemde situatie. Of het gewenst is maatregelen te nemen en zo ja, welke, hangt namelijk sterk af van de oorzaak van het (dreigende) tekort, de verwachtingen met betrekking tot een eventuele verscherping van deze oorzaken dan wel een herstel van de situatie, de verwachtingen met betrekking tot de termijn waarop dit zou kunnen plaatsvinden en eventuele andere feiten en omstandigheden die niet vooraf kunnen worden voorzien.

4. Nadere beschrijving financiële crisis solvabiliteit

4.1. Kritieke dekkingsgraad

De kritieke dekkingsgraad is de actuele dekkingsgraad waarbij de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds naar verwachting nog net binnen de looptijd van het herstelplan herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad (VEV). Indien de actuele dekkingsgraad lager is dan de kritieke dekkingsgraad dienen niet-reguliere sturingsmaatregelen (noodmaatregelen, zoals korting van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten) te worden ingezet.

De kritieke dekkingsgraad wordt berekend volgens de systematiek van het herstelplan en is afhankelijk van de marktrente(curve), het fondsbeleid en het verwacht rendement. Het fonds gaat bij de vaststelling van de kritieke dekkingsgraad uit van de maximale parameters, zoals beschreven in artikel 23a van het Besluit Financieel Toetsingskader.

Daarnaast hanteert de het fonds dekkingsgraad limieten. De dekkingsgraad limieten kunnen ertoe leiden dat additionele maatregelen worden getroffen om het verder wegzakken van de dekkingsgraad te voorkomen om zo invulling te geven aan de afspraken met de sociale partners.

Dekkingsgraad limiet	
Dekkingsgraad obv UFR	Mogelijke reactie
95%	Inventariseren beschermingsmogelijkheden, uitwerken scenario's voor rente en zakelijke waarde
90%	Verhogen rente afdekking en/of verlagen zakelijke waarde risico
85%	Verhogen rente afdekking en/of verlagen zakelijke waarde risico
80%	Verhogen renteafdekking naar 100% UFR

De hierboven genoemde renteafdekking is een voorbeeld van een mogelijke actie. De inventarisatie bij een DG van 95% is bedoeld om de verschillende alternatieven tegen elkaar af te wegen.

4.2. Beschikbare maatregelen, inzetbaarheid en effectiviteit

Cao-partijen bepalen de inhoud van de pensioenregeling en de (maximale) premie en worden betrokken bij het vaststellen van de risicohouding. Het bestuur van PMA toetst of de opdracht van cao-partijen kan worden aanvaard en stelt het beleid vast.

Het pensioenfonds heeft de volgende maatregelen ter beschikking om te voorkomen dat zij in een crisissituatie terecht komt, of om uit een crisissituatie te herstellen:

- a. Het niet verlenen van toeslagen,
- b. Verhogen van de pensioenpremies
- c. Het verlagen van de pensioenopbouw in enig jaar,
- d. Het wijzigen van het beleggingsbeleid,
- e. Het verlagen van de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten.

a. Niet verlenen van toeslagen

Op grond van de wet dient het verlenen van toeslagen toekomstbestendig plaats te vinden. Wettelijk gezien is gedeeltelijke toeslagverlening mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 110%. Volledige toeslag is mogelijk, indien de dekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad waarbij volledige toekomstbestendige toeslagverlening mogelijk is. Het toeslagbeleid van PMA is beschreven in de ABTN en sluit aan bij de wettelijke bepalingen.

In de navolgende tabel worden de belangrijkste kenmerken van deze maatregel weergegeven:

Het niet (volledig) toekennen van toeslagen	
Juridisch kader	ABTN, paragraaf 6.2 Pensioenreglement, artikel 22 Uitvoeringsreglement, artikel 23
Mate van inzetbaarheid	Kan worden ingezet. Het bestuur neemt het besluit. Toeslag wordt niet automatisch toegekend.
Effectiviteit van de maatregel	Geen toeslagverlening = geen verlaging dekkingsgraad
Groepen die geraakt worden door de maatregel	<u>Deelnemers en gewezen deelnemers:</u> - Koopkrachtvermindering na pensionering - Wordt mogelijk gecompenseerd door toekomstige inhaaltoeslag <u>Pensioengerechtigden:</u> - Directe koopkrachtvermindering - Wordt op termijn mogelijk gereduceerd door inhaaltoeslag, voor toekomstige uitkeringen <u>Werkgever</u> N.v.t.
Oordeel bestuur	De maatregel levert geen extra herstel op

b. Verhoging van de pensioenpremie

Met cao-partijen is een maximale pensioenpremie afgesproken. Deze afspraken zijn geldig, zolang er geen duidelijkheid bestaat rondom een eventueel nieuw pensioenstelsel.

In de navolgende tabel worden de belangrijkste kenmerken van deze maatregel weergegeven:

Verhoging van de pensioenpremies	
Juridisch kader	ABTN, hoofdstuk 5 Pensioenreglement, artikel 7 Uitvoeringsovereenkomst, artikel 18
Mate van inzetbaarheid	Kan worden ingezet, binnen de afspraken die hierover met cao-partijen zijn gemaakt. De maximale pensioenpremie is vastgelegd in een brief van 28 mei 2019. Het bestuur mag binnen deze maximale pensioenpremie de pensioenpremie vaststellen.
Effectiviteit maatregel	Afhankelijk van de rentestand. In het herstelplan daalt de dekkingsgraad met maximaal 0,7% per jaar door premiebetaling.
Groepen die geraakt worden door maatregel	<u>Deelnemers</u> <ul style="list-style-type: none"> • Geen effect op pensioenopbouw. • Stijging deelnemersbijdrage (1/3 van totale premie) <u>Werkgever</u> <ul style="list-style-type: none"> • Stijging werkgeversbijdrage (2/3 van totale premie) <u>Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Minder dekkingsgraad achteruitgang door de combinatie van premie en pensioenopbouw, waardoor de (kans op) korting lager wordt en / of de (kans op) toeslagverlening toeneemt.
Oordeel bestuur	De premie en waarde van pensioenopbouw dienen enigszins in balans te zijn en de invloed van de combinatie van pensioenopbouw en premiebetaling op de dekkingsgraad-ontwikkeling dient beperkt te zijn. Een eventuele verhoging van de pensioenpremie dient derhalve om deze balans te verbeteren. Het verhogen van de pensioenpremie wordt niet gezien als sturingsinstrument voor extra herstel van de dekkingsgraad.

c. Het verlagen van de pensioenopbouw in enig jaar

Met cao-partijen is afgesproken dat de pensioenopbouw in enig jaar kan worden verlaagd, indien de (naar de mening van het bestuur van PMA) benodigde premie voor pensioenopbouw hoger is dan de overeengekomen maximale pensioenpremie. Met cao-partijen is een procedure afgesproken, waarbij cao-partijen in de gelegenheid worden gesteld om een extra premie te betalen om de verlaging van pensioenopbouw in enig jaar (gedeeltelijk) te voorkomen.

In de navolgende tabel worden de belangrijkste kenmerken van deze maatregel weergegeven:

Het verlagen van de pensioenopbouw in enig jaar	
Juridisch kader	ABTN, hoofdstuk 5.4 Pensioenreglement, artikel 7
Mate van inzetbaarheid	Kan worden ingezet, binnen de afspraken die hierover met cao-partijen zijn gemaakt. Afgesproken is dat de pensioenopbouw in enig jaar wordt verlaagd, indien de maximale pensioenpremie naar het oordeel van het bestuur onvoldoende is om volledige pensioenopbouw te financieren. Met cao-partijen is een procedure afgesproken, waarbij cao-partijen in de gelegenheid

	<p>gesteld worden om een extra premie te betalen om verlaging van de pensioenopbouw in enig jaar (gedeeltelijk) te voorkomen. Dit is vastgelegd in een brief van 28 mei 2019 van cao-partijen. Indien cao-partijen binnen de in de procedure opgenomen tijdslijnen geen extra premie ter beschikking stellen, is het bestuur van PMA gerechtigd de pensioenopbouw in het betreffende jaar te verlagen.</p>
Effectiviteit maatregel	Afhankelijk van de rentestand. In het herstelplan daalt de dekkingsgraad met maximaal 0,7% per jaar door premiebetaling.
Groepen die geraakt worden door maatregel	<p><u>Deelnemers</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Minder pensioenopbouw in betreffend jaar. <p><u>Werkgever</u></p> <ul style="list-style-type: none"> N.v.t. <p><u>Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Minder dekkingsgraadachteruitgang door de combinatie van premie en pensioenopbouw, waardoor de (kans op) korting lager wordt en / of de (kans op) toeslagverlening toeneemt.
Oordeel bestuur	<p>De premie en waarde van pensioenopbouw dienen enigszins in balans te zijn en de invloed van de combinatie van pensioenopbouw en premiebetaling op de dekkingsgraad-ontwikkeling dient beperkt te zijn.</p> <p>Een eventuele verlaging van de pensioenopbouw in enig jaar dient derhalve om deze balans te verbeteren.</p> <p>Het verlagen van de pensioenopbouw in enig jaar wordt niet gezien als sturingsinstrument voor extra herstel van de dekkingsgraad.</p>

d. **Het wijzigen van het beleggingsbeleid**

Het bestuur van PMA toetst jaarlijks of de te verwachten resultaten van PMA en het risico nog altijd vallen binnen de met cao-partijen afgesproken kaders. Daarnaast onderzoekt het PMA bestuur periodiek door middel van een ALM-studie of het strategisch beleggingsbeleid nog altijd leidt tot de beste resultaten, gegeven de doelstelling van PMA en de met cao-partijen afgesproken kaders. Het strategisch beleggingsbeleid van PMA is vastgelegd in de ABTN. Een besluit tot aanpassing van de strategische beleggingsmix kan door het bestuur worden genomen. Voorafgaande aan dit besluit worden diverse alternatieven door de beleggingscommissie onderzocht. De consequenties van een wijziging van het strategisch beleggingsbeleid worden hierbij inzichtelijk gemaakt door middel van een ALM-studie.

De actuele dekkingsgraad kan door de rentegevoeligheid van de verplichtingen en de samenstelling van de beleggingen behoorlijke schommelingen laten zien. Het bestuur heeft enkele triggers vastgesteld zodat het bestuur tijdig kan nadenken en besluiten over aanvullende beheersmaatregelen, bijvoorbeeld het aanpassen van het (strategisch) beleggingsbeleid. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 3.3.

Het wijzigingen van het beleggingsbeleid	
Juridisch kader	ABTN, paragraaf 8.3
Mate van inzetbaarheid	Bestuur neemt besluit Besluiten kunnen worden genomen, gegeven de kaders die hiervoor met cao-partijen zijn afgesproken (risicohouding).
Effectiviteit maatregel	<ul style="list-style-type: none"> Risicoreductie leidt tot een kleinere kans op een lagere dekkingsgraad

	<ul style="list-style-type: none"> Minder risico= minder verwacht rendement = minder toeslagpotentieel
Groepen die geraakt worden door maatregel	<p><u>Deelnemers en gewezen deelnemers</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Kans op korting en kans op toeslagverlening van opgebouwde pensioenen wijzigt Stijging van de toetspremie en dus mogelijk de benodigde pensioenpremie of verlaging van de pensioenopbouw <p><u>Gepensioneerden en gewezen deelnemers</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Kans op korting en kans op toeslagverlening van opgebouwde pensioenen wijzigt <p><u>Werkgever</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Stijging van de toetspremie en dus mogelijk de benodigde pensioenpremie.
Oordeel bestuur	Het bestuur houdt in beginsel vast aan het strategisch beleggingsbeleid en onderzoekt eventuele gewenste wijzigingen gedegen. In extreme omstandigheden kan snelle besluitvorming noodzakelijk zijn. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 3.3.

e. **Verlagen van opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten**

In paragraaf 2 van dit crisisplan is beschreven in welke situatie de pensioenaanspraken en – rechten wettelijk gezien dienen te worden gekort. Dit sturingsmiddel wordt door het bestuur gezien als het laatste redmiddel.

Verlagen van de pensioenaanspraken en –rechten	
Juridisch kader	ABTN, paragraaf 6.4 Pensioenreglement, artikel 35 Uitvoeringsreglement, artikel 21
Mate van inzetbaarheid	Bestuur neemt besluit
Effectiviteit maatregel	Bij beleidsdekkingsgraad van 100% geldt: <ul style="list-style-type: none"> 1% korten = 1% verhoging actuele dekkingsgraad
Groepen die geraakt worden door maatregel	<p><u>Deelnemers en gewezen deelnemers</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Koopkrachtvermindering na pensionering Wordt mogelijk gecompenseerd door goedmaken korting in toekomst <p><u>Gepensioneerden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Directe koopkrachtvermindering Wordt op termijn mogelijk gereduceerd door goedmaken van korting <p><u>Werkgever</u></p> <ul style="list-style-type: none"> N.v.t.
Oordeel bestuur	Het Bestuur ziet deze maatregel als uiterste redmiddel.

4.3. Prioritering

Wanneer het pensioenfonds zich in een crisissituatie (solvabiliteit) bevindt zal het bestuur besluiten welke maatregelen worden ingezet en in welke mate. Hierbij geldt in principe de volgende prioritering:

- Het niet (volledig) toekennen van toeslagen..
- Het verlagen van de pensioenopbouw of het verhogen van de pensioenpremie (conform de afspraken die hierover met cao-partijen zijn gemaakt), zodanig dat de premie en waarde van pensioenopbouw meer in balans zijn.
- Het korten van pensioenaanspraken en –rechten.

Het bestuur van PMA acht het aanpassen van het beleggingsbeleid alleen opportuun, indien de (economische) omstandigheden naar de mening van het bestuur zodanig zijn gewijzigd dat aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid noodzakelijk is.

4.4. Evenwichtige belangenbehartiging

Het bestuur richt zich bij de vervulling van haar taak naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun partners en de werkgevers en zorgt ervoor dat zij zich op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. Bij het nemen van maatregelen is evenwichtige belangenbehartiging onderdeel van de besluitvorming. Hierbij worden ook in het verleden doorgevoerde maatregelen in oenschouw genomen.

Het bestuur is van mening dat:

- Alle belanghebbenden bij moeten dragen aan herstel in een crisissituatie
- De lasten zo veel mogelijk gelijk verdeeld moeten worden over jongere en oudere deelnemers van het pensioenfonds
- Indien er sprake is van korten van opgebouwde pensioenen in beginsel geen onderscheid gemaakt moet worden naar groepen deelnemers.

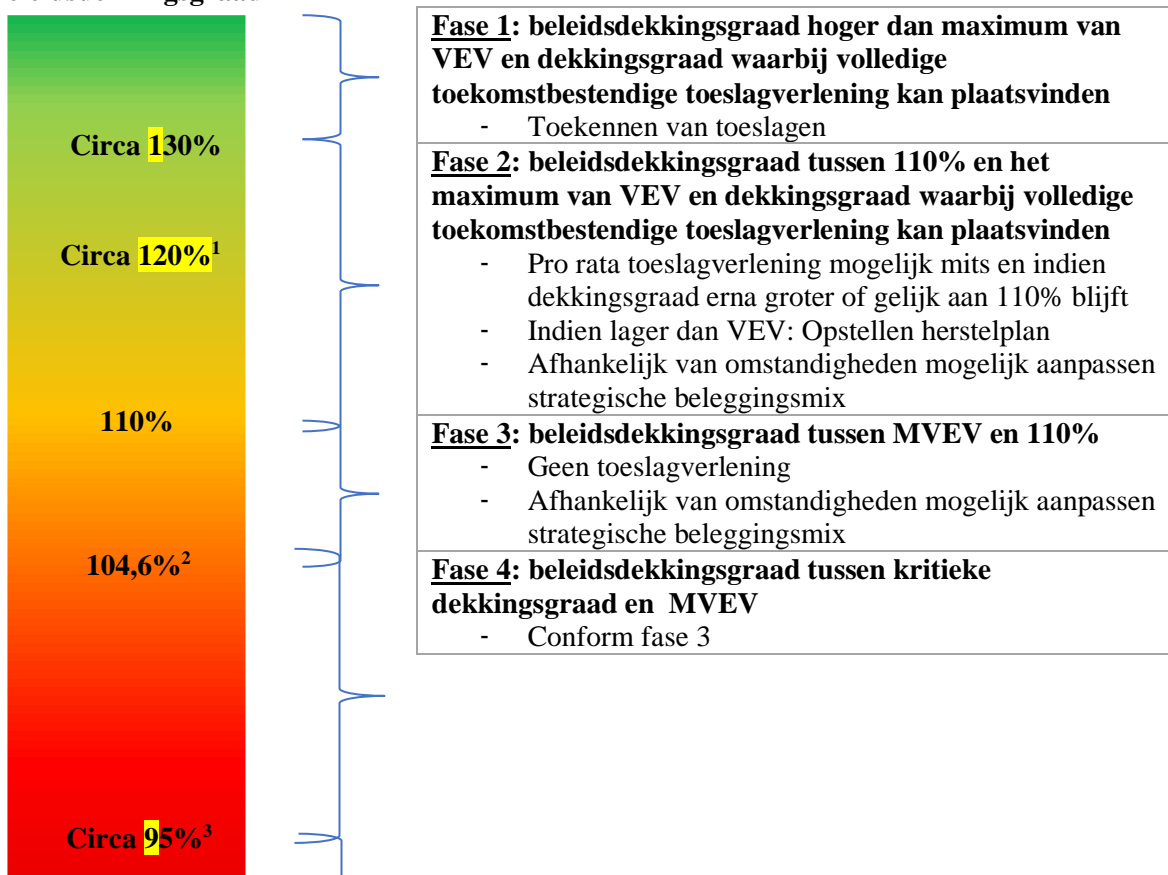
In de navolgende tabel is schematisch weergegeven welke maatregel effect heeft op welke groep belanghebbenden:

Impactanalyse				
Maatregel	Deelnemers	Gewezen Deelnemers	Gepensioneerden	Werkgevers
Verhoging pensioenpremies	Ja	Nee	Nee	Ja
Geen toeslagverlening	Ja	Ja	Ja	Nee
Verlagen aanspraken	Ja	Ja	Ja	Nee
Versoberen pensioenregeling	Ja	Nee	Nee	Nee

4.5. Samenvatting maatregelen in crisissituatie

Het bestuur zal achtereenvolgens de volgende maatregelen inzetten:

Beleidsdekkingsgraad

- Indien deze situatie vijf jaar voortduurt en de actuele DG bij de laatste vaststelling ook onder het MVEV ligt: korten opgebouwde pensioenaanspraken en rechten, zodanig dat de actuele dekkingsgraad direct gelijk is aan het MVEV

Fase 5: beleidsdekkingsgraad lager dan kritieke dekkingsgraad

- Conform fase 4
- Indien maatregelen conform fase 4 niet voldoende herstelkracht bieden: korten van pensioenaanspraken en -rechten zodanig dat in tien jaar naar verwachting herstel tot VEV mogelijk is

1. Vereist eigen vermogen
2. Minimaal vereist eigen vermogen
3. Kritieke dekkingsgraad

5. Besluitvormingsproces

Besluitvorming vindt in beginsel plaats via het reguliere besluitvormingsproces. In crisissituaties kan snellere besluitvorming noodzakelijk zijn. Zie hoofdstuk 4 van het crisisplan Stichting PMA.

6. Communicatie

Het bestuur vindt het van groot belang dat de belanghebbenden (actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers, Verantwoordingsorgaan en de Raad van toezicht) op een volledige, tijdige en duidelijke wijze worden geïnformeerd over het Financieel Crisisplan en de maatregelen die beschikbaar zijn in de verschillende financiële stadia waarin het pensioenfonds kan verkeren c.q. de maatregelen die worden ingezet tijdens een crisis.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- Het ter kennis brengen aan de belanghebbenden van het bestaan van het Financieel Crisisplan, voordat een crisis zich voordoet;
- De communicatie indien een crisis zich voordoet.

a) De communicatie voordat een crisis zich voordoet

De Pensioen- en Communicatiecommissie bereidt de communicatie voor. Het bestuur stelt de communicatie vast, waarna de belanghebbenden daarvan kennis kunnen nemen.

In de communicatie via de website wordt structureel aandacht besteed aan de financiële situatie van het pensioenfonds en eventuele consequenties. Onderdeel hiervan is de maandelijkse publicatie van de dekkingsgraad, met een korte toelichting en het verloop over de achterliggende periode.

Wanneer dit van toepassing is wordt in dit maandelijkse nieuwsbericht gewezen op de mogelijke maatregelen die ingezet kunnen worden wanneer de financiële positie verder achteruit gaat.

Het financieel crisisplan is voor alle betrokkenen op de website terug te vinden.

b) De communicatie tijdens een crisis

Tijdens een crisis zullen alle communicatiemiddelen worden aangewend om belanghebbenden zo spoedig mogelijk kennis te laten nemen van de (voorgenomen) maatregelen. Uitgangspunten bij de communicatie zijn: proactief, tijdigheid en begrijpelijkheid. Hierbij wordt uitgegaan van het communicatieprotocol van de Pensioenfederatie bij dreigende kortingen.

Communicatie met DNB

DNB wordt schriftelijk op de hoogte gesteld van de voorgenomen maatregelen, conform de daartoe geldende voorschriften.

Communicatie met Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan

De Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan worden in een persoonlijk gesprek met (een afvaardiging van) het bestuur op de hoogte gesteld van de voorgenomen maatregelen.

Communicatie met sociale partners

De sociale partners worden schriftelijk door het bestuur op de hoogte gesteld van de voorgenomen maatregelen.

Website

Op de website wordt een nieuwsbericht geplaatst met daarin een korte opsomming van de crisis en de (voorgenomen) maatregelen. De Pensioen- en Communicatiecommissie draagt zorg voor de (voorbereiding van de) tekst van het nieuwsbericht op de website. De tekst wordt vastgesteld door het bestuur.

Magazine Apotheek & Pensioen

In aanvulling op het bericht van de website wordt een Apotheek & Pensioen opgesteld, met daarin een nadere toelichting op de financiële positie en de (voorgenomen) maatregelen.

Apotheek & Pensioen wordt opgenomen op de website en tevens verstuurd naar alle werkgevers, actieven en gepensioneerden. De Pensioen- en Communicatiecommissie draagt zorg voor de (voorbereiding van) Apotheek & Pensioen. Apotheek & Pensioen wordt vastgesteld door het bestuur.

Brief aan belanghebbenden

Indien er sprake is van korting van pensioenaanspraken en –rechten worden actieve en inactieve deelnemers met een brief op de hoogte gesteld van de consequenties voor hun pensioenaanspraken en -rechten.

Telefonische vragen belanghebbenden

In Apotheek & Pensioen, op de website en in de deelnemerscommunicatie wordt het telefoonnummer en e-mailadres van de pensioenadministrateur opgenomen. Belanghebbenden kunnen via dit nummer of adres contact opnemen met vragen.

Pers

PMA voert op dit moment geen actief mediabeleid en brengt geen persberichten uit. Nieuws wordt alleen kenbaar gemaakt op de website van PMA en in het magazine Apotheek & Pensioen. Bij eventuele persvragen staat de voorzitter van het pensioenfonds de pers te woord.